



EDITORS-ADMINISTRADORS: UMBERT Y MIR—Cadena de Cort, n.º 11—Palma.

**DOMINICA DUODÈCIMA DESPRÉS DE CINCOGESMA**

*El manament d' amor al pròxim, mos atany á tots; no obstant, poques vegades lo cumplim.*

Evangèli d' avuy mos parla d' un homo que demostrá grands desitjos de sabrer lo que es precis fer per salvarse. Bé sabia lo que era precis fer, y sols per curiositat ho preguntava al Fill de Deu: així que l' obliga á que responga ell meteix á la pregunta, y després de haverli fet dir lo que la lley ordena respecte al amor de Deu y del pròxim, afegeix: *Fe aixó y viurás*; donantmos á coneixer que tot el cuidado d'un homo que vol salvarse deu consistir en cumplir aquests dos manaments.

Fent cas omis tractar aquí del manament del amor á Deu, passém al del amor al pròxim, que el Fill de Deu diu en altre texto ser semblant al primer, ja p' el motiu que ho ha de fer practicar, ja per la seua importancia, ja per la seua extensió. Tres coses mos ensenya sobre aquest manament; que estam obligats á amar al pròxim, qual es aquest pròxim, y com devem amarlo. Tot lo qual está contingut en aquestes paraules: *Vesten y fé lo meteix.*

Estám obligats á amar al pròxim: vat' aquí un manament; y aquesta obligació es molt més rigorosa desde que el Fill de Deu devallá á la terra, y mos va donar exemple, y feu aquest manament capital y essencial de la Relligió que vengué á establir. Desde llavors la Caridat no consisteix solament en fer algún servei al pròxim, sino en donar la vida per ell: *Ab aixó havem conegut la caridat de Deu, en que posa Ell la seua vida per nòltros; y noltros devem posar la vida per los nostros germans.* (Joan. III. 16.)

El pròxim á ne qui devem amar es tot homo que tenga necessitat de la nostra assistencia. No se deu dir: aquest es un desconegut, un extranger, d' un' altre relligió, el meu inimich, ¿estich obligat á amarlo? Sí, per aixó el Fill de Deu mos pro-

posa s' exemple del juhèu y el samarità, y després mos diu que fassem lo meteix. ¿Però no es aixó un pur consell? No: aquí se tracta de lo que es necessari fer per possehir la vida eterna.

Noltros no compreném prou tota la extensió de dit manament: abraça tot el mon; lo característich d' aquesta virtut es aixamplar el còr. Sant Pau mos assegura que ninguna diferència hi ha en Jesu Crist entre el libèrt y el esclau, el grech y el bárbaro, el scita y el romá, porque Cristo ho es tot en tots: així en el còr del cristiá ninguna diferència hi ha entre l' estranger y ciudadá, entre l' amich y l' inimich, unintlos á tots la caritat. El cristiá aprengué á mirar en tots els homos l' imatge de Deu, y, ¡oh, hermosa virtut la que nos fa semblants á Deu, y que es com diu Sant Pau, rica per tots els qui la invocan! Un cristiá, per lo tant, es rich ab amor envers de tots aquells qui necessitan sos auxilis: aquest amor no consisteix solament ab paraules, sino ab tal socorro, que donam al pròxim segons la seua necessitat y el nostro poder. El samarità no se contentá ab adolirse de d' aquell desdixat, sino que lo aconsolá així com pogué: fassem lo meteix.

Aixó no vol dir que la caritat no sia ordenada, y que no preferiguem primer als de més prop que als de més enfora: pero no se deu abandonar á n'aquests. ¿Es així com sa practica avuy entre noltros?

JOAN BAUTISTA ENSEÑAT, PVRE.

**SACRIFICI**

Era bella y visque pura:  
ni plers ni mon conegué,  
colometa solitaria  
blanca y pura com la neu.  
Ella plorava á tot' hora  
les culpes de l' homo cèch:  
va mori, y sols la ploraren  
les campanes del convent.  
Quánta virtut amagada,  
quánt amagat sentiment!...  
Sacrifici, ¿quí, al mirarte,  
podrá dir que no hi ha Deu?

M. C., PVRE.

## SANTOS DE LA SEMANA

*Dia 14. Lunes.*—Vigilia de la Asunción. Ayuno con abstinencia de carne. SANTOS Eusebio, pbro., Demetrio, Calixto, Urcicio y Marcelo, mrs.; Simpliciano, arz., Estanislao de Koca, de la Compañía de Jesús, y Santa Atanasia, vda.

Empiezan las Cuarenta horas en Sta. Catalina de Sena.

*Dia 15. Martes.*—La Asunción de Nuestra Señora. Fiesta y no se puede trabajar. SANTOS Tarcicio, Napoleón, Saturnino y Aecio, mrs., Alipio y Arnulto, obs., y Santa Emilia, virgen.

Pueden ganarse tantas indulgencias plenarias en forma de jubileo, cuantas veces se visite la iglesia de Dominicas desde las primeras vísperas de ayer a la puesta del sol del día de hoy.

Continúan las Cuarenta horas en Sta. Catalina de Sena.

*Dia 16. Miércoles.*—SANTOS Roque y Jacinto, confs.; Tito, Diómedes y Ambrosio, mrs.; Eleuterio y Simpliciano, obs., Arsacio, cfr. SANTAS Serena, esposa del Emperador Diocleciano, Eufemia, vg. y mr.

Puede ganarse indulgencia plenaria visitando una iglesia de la Orden de Santo Domingo.

Concluyen las Cuarenta horas en Sta. Catalina de Sena.

*Dia 17. Jueves.*—SANTOS Liberato, Bonifacio, Rústico, Rogado, Séptimo, Máximo, Mirón, Estratón, Filipo, Eustiquiano y Pablo, mrs., Anastasio, ob. SANTAS Juliana, mr., y Clara de Montefalco, vg.

Empiezan las Cuarenta horas en Sta. Cruz.

*Dia 18. Viernes.*—SANTOS Agapito, Hermas, Serapión, Policuo, Floro, Lauro y León, mrs.; Juan y Crispo, pbros. Fermín, ob. SANTAS Juliana, mr., y Elena, Emperatriz, madre de Constantino.

Continúan las Cuarenta horas en Sta. Cruz.

*Dia 19. Sábado.*—SANTOS Magín, ermitaño y mr., Timoteo, Agapo, Julio y Magno, mrs., Luis, ob., Mariano, ermitaño, Donato, pbro. Santa Tecla, mr.

Concluyen las Cuarenta horas en Sta. Cruz y empiezan en Santa Fe.

*Dia 20. Domingo XIII después de Pentecostés.* SANTOS Joaquín, padre de la Sma. Virgen, Bernardo, dr. y fr., Lucio, Severo, Memnon, Cristóbal, Leovigildo y Oswino, rey, mrs., Esteban, rey de Hungría; Samuel, profeta, Filiberto ab. SANTA Pulgoda, vg., bonita.

Continúan las Cuarenta horas en Sta. Fe.

## Manestrals d' avuy en dia <sup>(1)</sup>

### II

Si d'algún modo fos ver que ja no hi ha classes, heu demostrarian els Manestrals de Mallorca, y principalmente els de sa capital.

La esperit modern que, desde fá mitj sigle s' introduhi dins Palma, igualant gusts y costums, abolint privilegis y escampant llibertats y llibertinatges, fins á tal punt ha fet perdre el caracter propi als nostros manestrals, que casi no tenen existencia com á determinada classe social; pues, mentres uns s' han convertit en vertaders burquesos més ó manco industrials, els altres han devallat á jornalera més ó manco pobres.

D'hont arrancá tal afollament d'un estat numéros y poderós que se distingía entre les altres classes socials mallorquines, que encara ara desgraciadament se mantenen ben caracterisades, per l' origen dels seus llinatges ó per s' idiosincracia y absoluta separació de parenteschi?

Arrancá del extrangerisme de costums introduhit per les families més acomodades, y del sufragi polítich, que dels pobles tranquils n' ha fet corrals d' orats. Recordém lo succehit.

La noblesa rica y el señoriu haciendat, devés l' any coranta del nostro sigle, fundaren el Casino Palmesano, primer establiment de casta foraste-

ra conegut á Palma, cuant anavan amb auge les popularisades *Concordia de la Beata Catalina*, la *Confraria de la Sanch* y altres similars asociaciones d' indole relligiosa y benéfica, (un dia en l' any recreativa), pues els seus confreres disponian de metje y barber en ses malalties, rebían bou y coca el día de la festa y participaven de sufragis después de sa mort. Aixó fa riure á la gent d' ara, pero, lo cert es que la d' aquell temps s' en conortava y en tenia prou.

Derrera el *Cassino des Cavallers*, (establit en l' antich y bell palau del carrer de les Carasses, vehinat de Sant Felu) vengué la fundació del *Circulo Mallorquin*, demunt les ruines del gran Convent de Sant Domingo, ahont tot-hom que tenia ó pretenia posició social, s' hi assentá socio. Pochs anys después, els manestrals y la mossonea posavan *El Balear* á ca la Marquesa del Beguer (ara Casa dels senyors Blanes y Rullán); y tot seguit en nasqueren *L' Artistich* y quatre ó cinch més, fins arribar *La Protectora*, cassino format per gent de tot pelatge y explotat per la política, sobre lo que fou primer residència dels PP. Jesuites en el carrer de Sant Martí. Aqueates Societats modernes, nomenades de *socorros mutuos*, realment han estat de *despojos mutuos*, en quant el joch y la beguda, els balls de sala y els de máscars, les *camarilles* polítiques y els *tallers* masónichs, han buydat y buydan ses butxaques als associats, despullan de tota casta de virtuts á ses filles y esposas, corrompen el jovent masele que s' hi passa el temps arreglant l' Espanya, etc., etc. (Tot aixó sia dit salvant les degudes y honroses, però rares, excepcions.) Dits cassinos y la mala fi de cassinets arreconats y d' arraval de poca nomenada, però centros de corrupció, habituant als manestrals á gastar les seues guardioles en porros fuyes y á fer la vida vellaça, han abolit sa classe. Basta veure com á totes hores, y majorment els vespres dels diumenjes y dies feners, les taules de billars y de burro están enrevoltades de parroquians *desenfeynats*, que han dexat en banda es banch de sa botiga, y ses families. D' aquells aplegs de camarades en surten els pactes per anar de vega, ses pescades, y altres herbes que no cal espinecellar; mentres ses esposas y los seus fills tal volta sopan de pamboli ó se cusen *trajes de novetat* comprats á tant cada setmana; y maseles y famelles, tot just marruquetjan, prenen cada cual per son vent, seguint l' exemple de son pare... D' aquí les bregues en familia, els empenyoraments, el descrédit del ofici y els eseándols amba que els fums de señoriu fá més faresta sa miséria.

Altra causa del afollament de la manestralla es la política, en quant es l' art del egoisme y de la farsa, de l' empleomania y de l' especulació trahidora, sserificant als homes honrats y trabajadors encara constitueixen la vida, la potencia, la sang que y l' ánima de la verdadera patria.

La política baixa (única arrelada dins Mallorca), desde el partit *absolutista* que somia governar los sigles, no per abolir el malabit lliberalisme que informa la nostra legislació civil, sino per restablir certs privilegis irritants, y per monopolisar, si pogués, el catolicisme, fins al partit *socialista* que amenassa amb degollar la burguesía y avorreix á totes les relligions; al igual del *conservador* lliberal, tots tres desacreditats desde fa temps, han influít en la nova manera de ser dels nostros manestrals, per medi de ses idees repulsives per lo despòtich, disolvents per lo immoral, y falses per igualitarias.

(1) En el n.º 101, publicarem *Els manestrals d' altre temps*.

Les envejes y odis personals dels caps de colla han escandalisat al poble; les injustícies y les descarades irregularitats l'han pervertit, y, com á resultat de tot, la manestralla manualment treballadora s' ha vista postergada p' els vagos y desmanyatats que, replegant vote de dins el fanch de l'ignorancia y servint d'escolta als politicayres venturers, han lograt totes les collocacions, retribucions, ajudes y auxilis que en dret y en rahó corresponian als homos de ca-seua que amb ofici conegut se guanyavan el pa honesta y honradament.

Es un polítich militant que p' els seus fins y efectes du fil á bollar pera que guanyi el seu partit? Pues, els seus manestrals han de votar nys cluchs per éll. Y mirau tanta de mestres ferrers, fusters, picapedrers, etc., que, devant els seus senyors, servilment fan de santo baxo, y derretra son demagogos; y tants d'afiliats á la masoneria que, així meteix, van á sortir de la parroquia.

Com se suposa, res d'això va per aquells manestrals muntats d'antiga (que encara en roman qualcun) acostumats á viure sens ambicions, que passen el rosari cada vespre, y els diumenjes dematins tocan comparició á les funcions d'Iglesia; y els decapvespres s'en van á ses casetes á respirar s' ayre pur del camp amb sa familia. Ni va per dit respecte dels manestrals de seny que, en lloch de destruirse donant carrera als seus fíys ó de fer los uns empleadets, los posan dins un taller y donan-la deguda instrucció perá sortir fabricants inteligents ó mestres de qualsevol art industrial. Ni tampoch va per dit respecte dels qui no comportan que ses filles se vestin de senyores, á fi de aparentar lo que no son; però sí les fan anar com cal al seu estat y les ensenyan ses feynes de cosir, (no de piano y de frivolité) y ses de la casa, y llegir y escriure, y fer els contes, y sobre tot de bona moral, á fi de que pugan ser bones esposas y diligents cooperadores dels manestrals faners.

Prou sabem que el moviment d'avens y les evolucions socials tot heu arregussan, transforman y capgiran; pero veim que, después de tanta millora en la part material, y de tanta sabiduría científica, y de tant d'estudis fets sobre la condició de les classes treballadores, els homos de cap clar y de recte enteniment proposan que se restablescan els Gremis, no sols com organisació necessaria pera defensar les entitats obreres, sinó també com á medi de moralisar els membres que les constitueixen, y de darlos possessori real y efectiu dels seus drets de ciutadania en lo ram civil.

Noltros creim que la re-institució dels Gremis de manestrals, á Palma, amb unes ordonances que tenguessin lo bò de ses antigues, y lo rahonablement admissible dels Reglaments de les societats modernes, seria profitosa baix de tots conceptes als artesans que duen tay de treballadors á conte seu, y sobre tot á n' aquests meteixos los conven-dria molt, ja que se queixan de ser explotats injustament, y qualque pich es ver.

Voler que uns estigan molt amunt y els altres molt avall es un absurdo. Ni el poderós, ni els favorits amb enteniments privilegiats poden prescindir, per viure y per realisar ses conesperions, dels homos intermedis que constitueixen la classe dels manestrals. Aquests, es just y necessari que se mantengan entre mitj, servint á tots de llas d'unió y evitant conflictes... Cumpleixen son dever els manestrals d'avuy en dia?

B. FERRA.

## VIGILIA DE L' ASUMPCIO DE NOSTRA SENYORA

Qua est ista?

Qui es aqueixa que puja y s' arbora del desert de la terra sortida, del Altissim al bras recolzada, gloriosa y vessant de delícies?

Qui es aqueixa que puja pels aires com l' auróta que munta al mitj dia, de la lluna creixenta calçada, y ab lo sol per real mantellina, com se eleva en gentil fumarola lo perfum del encens y la mirra?

Qui es aqueixa? preguntan los angels, qui es aqueixa? la Verge Maria.

JACINTO VEBAGUER, PVRE.

## DON DAMIÁ ISERN

MALLORCA s' uneix á les manifestacions y actes d'atenció y agrahiment de que es objecte aquest senyor per part de sos compatricis.

Sa biografía tot-hom la coneix; sorti jove de Mallorca amb sos llibres devall xella, estudiá molt, treballá per ferse un siti distingit dins la societat docte é ilustrada de la Cort, conservá intacta la fé católica en mitx de les onades polítiques que han engronsat l' Espanya, y ha arribat á ser considerat per lo que val y per lo que mereix.

Mencó sonat son nom que els d'altres polítichs mallorquins, que sembraren dins sa Roqueta la mala llevor del Caciquisme y de la farsa electoral, lo conegueren á un' altra provincia y li otorgaren repetidament sa representació en Cort. Palma no, pero els qui li han fet de majorals, han estats ingrats, en son fill Isern, pues ell, visquent á Madrid, amb una posició brillant per son saber y per s' independencia, era un dels més indicats per ser elegit Diputat, per Mallorca. Ara, en lo dinar que dies passats li daren á Ca 's Catalá, heu reconegueren y confessaren els homos de tot color polítich que prengueren la paraula. S' en recordaran en tornar fer eleccions?

MALLORCA, que coneix ha estona ferm al senyor Isern, li envia s' enhora bona, per aquesta reacció en favor seu, que s' ha iniciada; desitjantli bona sort, honra y profit en los treballs d' Economia Política que surten de sa ploma; y que prest pugan ser un representant y defensor dels interessos morals y materials de sa petita patria, devant lo Govern central que tan sacrificats mos té.

## CONSELLS Y ADAGIS AGRÍCOLES

Agost.

- Dia 13 — Preparauvos per secá figues.
- Dia 15 — Aigo d' agost posa corc á tot.
- Dia 16 — Ensistau melons y sandries.
- Dia 17 — Adobau embriotes y portadores.
- Dia 18 — Cercau aggos vives y fonts noves.
- Dia 19 — Cremau fatumigues.
- Dia 20 — Treys el bestia de dins els garroverals.

CANSÓ

Vaig sembrá faves torrades  
dalt es puig de Galatzó,  
y eis corbs les s' han menjades...  
¡He perdut temps y llevó!

## TRADICIÓ POPULAR

*Com es qu' es bou llauran sense coxi.*

**J**A sáben que 's bou va encalentir ab sos alens el Bon Jesuset dins sa coveta de Betlem.

¿Quina gracia vos figurau que li demaná llavó a n' el Bon Jesús?

Idò li va dir:

—Ja que sempre me fan llaurar doname un coxi d' or, y axí no se 'n porán riure.

—¿Un coxi d'or! diu el Bon Jesús. Per que t'ets enfilat tan amunt, ara no 'n tendrás d' or ni de cap classe: haurás de llaurar sense. ¿No se com no veus que 's coxi que demanas, te posaria 's coll com un llatze, y llavó que t' arribaria a estrangular!

Per axò es que 's bou llaurà sense coxi.

No hi ha remey: no hem de fer fava en so demanar. Mos hi hem de mirar be.

ANTONI M.<sup>a</sup> ALCOVER, PRE.

## FESTA INFANTIL

Se celebrá diumenge decapvespre prop passat en la Sala-Biblioteca dels PP. del Oratori de sant Felip Neri, á Palma, en obsequi de Snt. Just y Snt. Pastor, patrons dels minyonets estudiants. Els que solen anar allà á rebre instrucció moral recreativa, y á aprende de cantar, s' hi reuniren dirigits p' els Rnds. P. Cardell y P. Moragues, y cantaren y declamaren composicions en prosa y en vers, moltes d' elles compostes expressament per aquell acte; sobre tot un discurs en castellá y una poesia (que per falta d' espay la deixam per s' altre número) foren notabilíssimes. Basta dir que hey prengueren part nins de sis fins á catorze anys. L' auditori aplaudí de molt bon grat, els minyons foren obsequiats amb un refresch; y els Pares Felipenses demostraren l' amor y la curolla amb que tractan y educan els infants á ells confiats.

MALLORCA los envia s' enhora-bona, y desitja que de tant en tant repetescan aquella festa, instructiva, religiosa y de recreo.

## Bunyols de vent

(y pebre couent)

**Regla.**—Dada por varones graves, y acreditada por la experiencia, conforme á la cual pueden facilmente los fieles distinguir los periódicos liberales.

«En cuanto á los que, aunque no contengan expresamente error alguno condenado, hablan sin embargo maliciosamente y con frecuencia de la oportunidad ó prudencia de los documentos pontificios, ó *murmuran de los ministros de la Iglesia* y dan facilmente oído á sus detractores, ó *acusar falsamente de imprudencia ó exajeración á los católicos seculares que trabajan con verdadero celo por la religión, ó también censuran á los mismos clérigos so pretexto de que se mezclan en política*; estos tales periódicos han de ser considerados por lo menos como sospechosos de liberalismo y como notablemente perniciosos.» (De *El Ancora* del 1.º del corriente.)

Com noltros no som confreres, no prenim candela.

**Pornografia.**—Cridam l' atenció del Sr. Jefe de l' Estació de Palma, á fi de que no comporti que demunt l' andén els al-lots passeljadors de revistes amb estampes, á s' hora de partir els trens, *embrutin la vista* dels joves y jovenetes oferintlos en venta els fotogravats indecents, provocatius,

inmorals y repugnants, que solen dur dites *revistes ilustrades*; entre altres la *Barcelona Cómica*. Sabem qui es que proveeix al públich de Palma de tan vil y asquerós genero y prometem estampar son nom amb lletres grosses si continúa oferintne als viatjers en ferro-carril. Sens perjudici de presentarnos al Sr. Governador denunciant, cara descuberta, aquest abús que creim estarà disposat á capturar.

Y aquesta es la primera amonestació.

**Cultura mallorquina.**—Desde que D. Lluís Salvador, Arxiduch d' Austria, amb una generosidad que no té exemple, instalá un Hostal á *Ca na Matgina* de Miramar, dexantli per governarlo á una dona veyá, que encarara hi es; temerem que cert poble mallorquí mal educat, y sobre tot certa casta de gent desenfrehida, havia d' abusar y convertir aquella casa en siti de bauxes y qualque pich d' escandols.

Succehit axí, resulta que les families decents que hi anrien s' en excusan per por de toparse amb *familiota* que dexa soy per allà ahont passa.

Bé es ver que l' autoritat municipal de Valldemossa hauria pogut posar el ruch al porxo als calaveres que van allà á divertirse immoralment... pero, sembla que no s' hi haja volgut aficar.

Respectém els motius que deu tenir, y, per avuy, no parlém més d' aquest assumto.

Però, sabem per persones que fá poch visitaren el monument *Oratori-rotonda* alsat sobre un penyal dins el bosch de Miramar, ahont s' hi venera l' estatua de marmol del savi martir Ramón Lull, (costá sis mil duros, la figura tota sola), que allà, els visitants, después d' omplir de noms amb carbó y amb puntes de ferro totes les parets, s' han atrevit á escriurerne en la meteixa sagrada estatua, ¡omplintli sa cara...!

Aixó d' enfilarse sobre l' altar y profanar l' *únic* monument públich á Mallorca alsat (per un senyor extranger... ¡vergonya!) al més gloriós dels nostros compatricis... aixó no té perdó de Deu.

Als miserables sacrilegos que posaren sa má y son lapis sobre la fás d' aquella artística y benehida figura, mereixerian que los senyalassin amb *se* dit públicament... ¿Heu trobau massa? Y dons que hi hagués á Mallorca qui ensenyás la joveña á respetar tot lo respectable, á tenir educació social, á cumplir les obligacions y devers civils, etc. Y que no hi ha qui enseny de res d' aixó, ni qui heu corretgesca, heu proyan tots els baixos de les fatxades de Palma; l' estatua de Jaume Ferrer, els portals de la Llonja y del Mirador de la Seu, etc., etc.

Si el Sr. Arxiduch fos aquí, MALLORCA li demanaria que li dexás fer una funció de desagravi celebrant una missa en la Capella-rotonda; y que totduna tancás amb pany y clau aquell monument.

Cuant la cultura social sia coneguda de tots els mallorquins, ja l' tornarian obrir.

† Dimars passat dexá aquesta vall de llágrimes el senyor D. Monserrat Blanes y Juan, artanench qui feya molts d' anys se dedicava exclusivament á obres de caritat y de propaganda catòlica. Ell fou qui establí les *librerías* religioses á Artá, Manacor y altres viles, subvencionant y reglamentant lo seu sosteniment.

Ell sufragá el cost de la Casa de les Germanes de la Caritat de sa vila, y la ornamentació de la Capella del Sant Cristo de sa parroquia; com també ajudá molt á la reinstalació dels Frares Franciscans en son Convent, y á realisar altres piadoses obres.

Vertaderament els pobrets d' Artá han perdut un gran protector.

MALLORCA lo contava entre el nombre dels seus *subvencionistes*, y amb tal motiu demana á Deu que l' haja acullit en la Santa Gloria, premiantli el bé que ha fét á les ánimes dels seus compatricis. E. P. descansi.